

«Страшна помста»

Є. Станкович

опера на 3 дії

Картина I «Весілля»

Шумить, гримить край Києва.

Осавул Горобець справляє весілля свого сина.

Хор: Шумить, гримить кінець Києва. Осавул Горобець празднує свальбу свого сина. Приїхав на гнідїм коні своїм і запорожець Микитка. Просто з бучного бенкету з Перешляя поля. Де поїв він сім днів і сім ночей королівських шляхтичів добрим вином. Приїхав і названий брат осавула Данило Бурульбаш з другого берега Дніпра із дружиною Катериною та з маленьким сином. Яке чудове біле личко у пані Катерини, які чудові брови, як оксамит німецький. А сукня розкішна та пишна, чобітки зі срібними підковами. Чом не приїхав з нею старий отець? Він мабуть стільки переказав би дивного, та як не переказать, так довго бувши в чужій землі. Він, мабуть, стільки переказав би дивного.

“Гоп, Сидір, латай мене, вилавтавши на всі боки, пускай мене до роботи. А ще свальба не кінчається, щось у свата теліпається в сулії, будем гулять до неділі. Котилося колісце з клітки, обніміться хорошенько, дітки, щоб вам солоденько, нам веселенько”.

Ой, ніс виріс і нахилився на сторону, замість карих застрибали зеленії очі, губи посиніли, підборіддя затряслось і загострилось, як стріла. А із вуст вилізло ікло. А з-за голови піднявся горб і став козак, як дід. Та це ж він! Відьмак показався знову...

Осавул Горобець із двома іконами звертається до Відьмака.

Осавул: Пропади, образ сатани! Тут тобі не місце!

Хор: Це був він. Що це був за Відьмак? Біда буде! Біда буде!

Відьмак пропадає.

На сцену викотили бочку з медом. Весілля продовжується.

Хор: Викотили бочку меду і грецького вина.

І немало поставили відер грецького вина.

Картина II

Посеред Дніпра пливе дуб. Сидять спереду два хлопці.

Пан їхній, Данило, задумався.

Їхня пані Катерина тихенько колише дитя...

Данило: Що, моя молодая жона, моя золотая Катерино, вдалася в печаль?

Катерина: Я не в печаль вдалася, пан мій Данило! Мене настрашили пречудні розмови про Відьмака. Говорять, що він вродився таким страшним, і ніхто із дітей змалечку не хотів з ним гратись. Слухай, пан Данило, як страшно говорять, що наче йому здавалося, що всі сміються над ним. Зустрінеється під темний вечір з яким-небудь чоловіком, і йому зразу здавалося, що той відкриває рот і вискалює зуби, і на другий день знаходили мертвим того чоловіка. Як чудно, як страшно було, коли я слухала ці розмови.

Данило: Не те є страшно, що Відьмак, як страшно те, що він недобрий гість. Що йому за блаж прийшла припертись сюди. Я спав старого Відьмака. Так, що і воронам нічого буде розклювати. І все ж я думаю. Він не без золота і всякого добра. *(Пропливають повз кладовище).* Ось, де живе цей диявол. Зараз ми будемо плисти попри хрести. Це кладовище, тут гниють його нечисті предки. Говорять, вони всі готові були себе продати за шеляги сатані з душею і обідраними жупанами. *(Роздумуючи).* Якщо в нього є справді золото, то ждати вже нема чого. Не завжди на війні можна здобуть!

Катерина: Знаю, що задумав ти, нічого доброго не буде із тої зустрічі. А ти так тяжко дихаєш, суворо дивишся, а твої карії очі бровами прикрилися.

Данило: Мовчи, бабо! З вами як зв'яжешся, сам станеш бабою. *(До Стецька:)* Хлопче, дай-но вогню в люльку. *(Про себе).* Жахає мене відьмаком. Козак, слава Богу, ні мегер, ні чортів не боїться. Скільки було би користі, якщо б ми стали слухать бабів? Чи правда хлопці? Наша жона – люлька та старенька шабля.

Мертвяк: Душно, душно мені.

Данило: Чуєте, хлопці, крики? Хто це гукає нас на поміч?

Два хлопці: Так, чули ми крики, здається, що з цвинтаря то лунало. Стихло все. Хрест на могилі захитався, із-під землі піднявся тихо висохлий мертвяк... борода до пояса, видно, страшенну муку він терпів.

I мертвяк: Душно, душно мені.

Два хлопці: Захитався другий хрест, мертвяк іще страшніший очі витріщає.

II мертвяк: Душно, душно як!

Два хлопці: Захитався третій хрест. Піднявся третій мертвяк. Страшно протягнув він руки...

III мертвяк: Душно, душно як!

Катерина кричить не своїм голосом: А!

Данило: Та не бійся, Катерино! Нема нічого там! Це Відьмак хоче налякати людей. Щоби ніхто не добрався до нечистого гнізда його. Одних лише баб цим можна налякати. Дай мені на руки сина. Що, Іван, ти не боїшся Відьмака? Ні, кажи: тату, я козак. Годі вже, перестань плакати, додому прийдем – мати дасть тобі каші, положить тебе спати в люлечку й заспіва: “Люлі, люлі, синку, люлі та виростає в забаву, козацтву та й на славу. Воріженькам на розправу, люлі, люлі, синку, люлі”. Слухай, Катерино, мені здається, що отець твій не хоче жити в ладу з нами. Приїхав понурий, суворий, неначе сердиться. Не хотів випити за козацькою волю, не погойдав на руках дитини. Ні, не козацьке серце у нього. Козацькі серця, коли стрінуться десь, то як не вискочить із грудей назустріч другу. Що, мої вірні хлопці, скоро берег! Ну, причалуйте. От, Іван, ми вже приїхали, а ти все плачеш. Візьми його, Катерино.

Картина III

Світлиця пана Данила.

Батько: Що за причина, чому це так пізно повернулась ти назад?

Данило: Про ці справи, пане тесть, не її, а мене маєш питати. Не жона, а муж відповідає. У нас так водиться, не прогнівайся! Може у землях, де живуть невірні, прийнято інше, я не знаю.

Батько: Кому ж, як не отцю, дбати про свою доньку. *(До Данила)*. Ну! Тебе запитую я? Де ти лазив до пізньої ночі?

Данило: А ось це вже діло, дорогий тесть! На це тобі я відповім, що я давно вже виріс із тих, котрих ще баби сповивають. Знаю, як сидіть на коні. Умію тримать в руках і шаблю гострую. І ще дещо я умію.

Батько: Я знаю, Данило, я знаю, ти бажаєш сварки. Хто ховається, у того чорно на душі, недобрая справа.

Данило: Думай собі, що хочеш... Думаю і я собі. Слава Богу, ні в одній безчесній справі не був. Завжди стояв за віру православну і Вітчизну. Не так, як всі інші заброди, що швендяють Бог знає де. Коли православнії б'ються на смерть, а потім припруться збирать не ними посіянеє жито. Не заглянуть у Божую церкву.

Батько: Гей, козаче! Чи знаєш ти? Я кепсько стріляю. Тільки за сто сажень куля моя пробити може серце. Рубаюсь я поганенько. Від чоловіка застаються, як крупа, шматки, із якої варять кашу.

Данило: То на прю!

Катерина: Даниле! Боже! Нестямний, подивись на кого підіймаєш руку? Тату, твоє волосся біле як сніг, а ти розпалився, як нерозумний хлопець!

Данило: Жона! Ти знаєш, я не люблю такого. Відай своє бабське діло.

Бій між Данилом і батьком.

Катерина: Ні! Не витерплю, не витерплю! Може уже червона кров б'є ключем із білого тіла. Може знеміг ти, любий, мій милий, а я стою тут. Зупини їх, Боже!

Поранений Данило входить в світлицю.

Данило: Ні! Я не продам так дешево себе! Не лівая рука, а правая, отаман. Висить в мене на стіні турецький пістоль, і ще ні разу за життя не зраджував мене. Злізай зі стіни, старий товариш! Послужи вірному другу.

Катерина: Даниле! Не за себе молю! Мені один кінець! Та не достойна я жона, що буде жити після свого мужа. О, Дніпро холодний буде могилою. Та

подивись на сина, Даниле. Подивись на сина. Хто пригріє нещасне дитя? Хто, хто приголубить його? І хто ж навчить його літати на воронім коні? Битись за волю, за віру. Пити й гуляти по-козацьки? Пропадай, мій син, пропадай. Тебе не хоче знать отець твій! О! Я тепер знаю тебе! Ти звір! А не чоловік! Вовче серце у тебе, а душа лукавої гадини! Я думала, що все ж в тебе крапля жалості є, що в твоїм кам'янім тілі людське горить почуття. Безумно я помилилась! О! Я знаю тебе! Я тепер знаю тебе!

Данило: Стривай! Катерино! Ходи до мене, сину мій, я поцілую тебе. Ні, дитя, моє! Ніхто не торкне волоска твого! Ти виростеш на славу Вітчизни. Як вихор будеш ти літати перед козаками з гострою шаблею в руці! *(До Батька)*. Дай, отець, руку! Забудем, що було поміж нами! Якщо зробив я щось не так, пробач мені, пробач! Чого ж ти не даєш руки?

Катерина: Отець! Не будь жорстоким ти! Пробач Данила, він не засмутить більше тебе.

Батько: Роблю це, дочко, для тебе! Для тебе, для тебе....

Завіса

II дія

Картина IV

Світлиця пана Данила.

Катерина: Муж мій милий, муж дорогий! Сон мені чудний наснився.

Данило: Який сон, любая пані Катерино?

Катерина: Снилось правда чудне і так живо, наче наяву. Снилось, що мій отець є той самий Відьмак, якого бачили ми у осавула. Та прошу тебе, не вір цьому, дурущів яких не примариться. Наче я стояла перед ним, тремтіла вся, злякалась! І від кожного слова його стогнали мої жили. Якби ти чув, що він говорив!

Данило: Що він говорив, моя золота Катерино?

Катерина: Говорив: ти поглянь, Катерино, на мене. Я хороший і буду славним твоїм мужем. Подивись, як я поблискую очима. Тут навів на мене він полум'яні очі. Я зойкнула і пробудилась.

Данило: Так, говорять часто сни правду. Одначе чи знаєш ти, що за горою не так спокійно. Даремно Горобець турбується, я і без того не сплю. Хлопці мої в цю ніч зрубали дванадцять засіків.

Катерина: А отець знає про це?

Данило: Сидить у мене на шиї твій отець. Я до сих пір розгадать його не можу! Безліч, певно, він гріхів на чужині зробив. Вже місяць з нами він живе і хоч би раз розвеселився, як добрий козак! Не захотів випить меду, чуєш, Катерино. *(До Стецька)* Гей, хлопче, біжи, малий, в погріб та принеси меду. Горілки навіть не п'є! О, така прикрість! Так здається, що він і в Господа Христа не вірує! Га! А як ти гадаєш?

Катерина: Бог зна, про що ти говориш, пан Данило...

Данило: Чудно, пані... навіть католики люблять горілку. Одні лишень турки не п'ють. Що, Стецько, скільки випив меду в льосі?

Стецько: Тільки спробував, пане, я спробував тільки!

Данило: Глянь, глянь, собачий сину, як мухи напали на вуса, по очах я бачу, що ти випив з пів відра. Ех, козаки, ну хвацький ви народ. Все віддасть товаришу, а хмільне висушить сам. Я, пані Катерино, не випивав уже давно. Га?

Катерина: От давно! А в той раз?

Данило: Не бійся, не бійся, більше кухля не вип'ю! А ось і турецький ігумен влазить в двері.

Батько: Що ж це, донечко моя, сонце високо зійшло, а у тебе не готовий обід.

Катерина: Готовий обід! Пан отець, поставим зараз. *(До Данила)* Горщик з галушками витягай. Стривай, краще я сама вийму, а ти погукай хлопців.

Батько: Не люблю я всіх цих галушок. Ніякого смаку в них.

Данило: Та чому ж це, тесть? Без смаку ти говориш, що галушки худо зроблені, так? Моя Катерина так робить ці галушки, що і гетьману рідко трапляється такі їсти. А гребать ними нічого! Це є християнська трапеза, всі святії люди і угодники Божії їдали галушки.

Баба: Смажений кабан з капустою і сливами...

Батько: Я не люблю свинини.

Данило: А чого ж не любите свинини? Тільки турки і жиди не їдять свинини?

Картина V
Світлиця пана Данила.

Катерина: Спи, мій хлопчику прекрасний, люлі, люлі, лю. Тихо світись місяць ясний, люлі, люлі, лю. Казочку тобі розкажу, люлі, люлі, лю. Тихо пісню проспівую, люлі, люлі, лю.

Данило: Бери, Стецько, скоріше свою гостру шаблю та пістолі, та ступай за мною.

Катерина: Ти йдеш?

Данило: Іду, жона. Треба оглянуть місця...

Стецько: Треба оглянуть.

Данило: Чи все в порядку?

Стецько: Чи все в порядку?

Катерина: Мені буде страшно залишатися самій. Мене в сон так і хилить. Що ж буде, як мені насниться теж саме? Не певна навіть зовсім я точно, чи то сон був, так це здавалося, ніби наяву.

Данило: З тобою ж старенька зостанеться.

Стецько: І в сінях, і надворі сплять козаки...

Катерина: Стара вже спить, як сніп, а козакам я щось не вірю геть. Слухай, пан Данило, замкни мене в світлиці, а ключі візьми з собою. І мені не так буде страшно, козаки нехай ляжуть перед дверима.

Данило: Хай буде так.

Картина VI *Біля лігва Відьмака.*

Данило: Та це тесть, навіщо й куди йому йти в таку пору. Стецько, не прогав, на всі очі дивись! Куди дорогу править пан отець! А! Он куди! Що, Стецько, так він якраз у душло поперсь до Відьмака.

Стецько: Так, вірно, не в інакше місце, пан Данило. Тоді би ми побачили б його на другій стороні. Та він пропав біля Замку.

Данило: Постій же, вилізем, потім підемо по слідах. Тут щось недобре діється. Ні, Катерино, отець твій недобрий чоловік. Не так він робить все, як православні... що я думаю довго, малий, стій тут, я полізу на дуб, дивитися з нього у віконце можна.

Хор: Imperium belum mortem...

*Данило, схопившись за гілку, піднявся нагору.
Дивні танці Відьмака та Нечисті.*

Данило: Та це він – це мій тесть! Вірний сон твій, Катерино!
Ох! Та це Катерина!

Відьмак: Де ти була?

Душа: О, навіщо мене викликав? Мені було так радісно. Я була у тому ж місці, де прожила я щасливих п'ятнадцять літ. Як там добре було. Зелений і пахкий там луг, де бавилась в дитинстві, і польові квіточки тії, і хата наша, і наш садок. О, як обійме мене добрая мати моя, засвітяться очі любов'ю, засвітяться очі. Вона приголублювала мене, цілувала мої вуста і щоки, зачісувала чистим гребінем мою русьву косу, отець, навіщо зарізав матір мою?

Відьмак: Я хіба просив тебе про це говорити? Де тепер пані твоя?

Душа: Пані моя Катерина тепер заснула, а я порадувалась тому, спурхнула та й полетіла. Я давно хотіла побачить матір, повернулась в дитинство я і вся стала легка, як та пташка. Чого мене ти кликав?

Відьмак: Ти пам'ятаєш все, що я говорив тобі учора?

Душа: Пам'ятаю, та чого б не віддала я, щоби тільки забути все це. Бідолашна Катерина! Нічого вона не відає із того, що знає душа її.

Данило: Так, це Катеринина душа.

Душа: Покайся, отець! Як страшно, що після кожного убивства твого з могил своїх встають страшенні мертвяки.

Відьмак: Все одне торочиш, зроблю все я так, як схочу. Я насильно покоритись тебе змушу! Катерина! Полюбить мене!

Душа: О, ти чудовисько, а не отець мій! Ні! Не буде по-твоєму. Один тільки Бог може змушувати душу те робить, що він забажає. Ні! Нізачо Катерина, допоки я буду триматись в її тілі, не наважиться на богопротивне діло! Отець! Близько Страшний суд! Бог не любить невірних та клятвопорушних душ.

Відьмак: Кого ти там бачиш? Кого ти там бачиш?

Стецько: Погань.

Данило: Нечисть.

Стецько: Погань.

Данило: Нечисть, нечисть.

Світлиця.

Катерина: Який жахливий сон. Як дихали здавлено груди мої. Ох! І здавалось, що я помираю. Який страшний отець мій!

Данило: Чи знаєш, що отець твій антихрист? Казав мені року того ієгумен Братського монастиря, – він, жона, людина свята, – що антихрист має силу викликати душу кожного чоловіка. А душа гуляє по своїй волі, коли засне, він

і літає разом з архангелами навколо Божої світлиці. Якщо би я знав, що у тебе такий отець, я би не женився на тобі і не прийняв би на душу гріха, поріднившись з антихристовим племенем.

Катерина: Данило! Чи ж я завинила чимось перед тобою! Чи хоч раз я зрадила тобі, коханий муж? Чим навела на себе я гнів твій? Не вірно хіба служила тобі? Хіба ж я не вродила чорнобрового сина?

Данило: Не плач, Катерино. Я тебе знаю. І не кину нізащо. Гріхи лежать на отці твоїм!

Катерина: Ні! Не називай його отцем моїм! Він не отець мені. Бог є свідок, я відрікаюся від отця, відрікаюсь від отця! Він – антихрист! Боговідступник! У мене ти отець мій!

III дія Картина VII

У глибокій півниці у пана Данила, за трьома замками, сидить Відьмак, закутий у залізні ланцюги, ген над Дніпром горить його бісівський замок...

Відьмак: Катерино, дочко, змилосердись, подай милостиню. Христа ради! Дочко! Ради нещасної матері. Прийди, прийми моє останнє слово...

Катерина: Не називай мене дочкою, богоотступник. Чого хочеш від мене, заради нещасної матері?

Відьмак: Катерино! Близький мій кінець, я знаю. Мене твій муж хоче прив'язати до кінського хвоста і пустить по полю.

Катерина: Та хіба єсть на світі кара рівна твоїм гріхам.

Відьмак: Катерино, мене не смерть страшить, муки на тім світі. Душа твоя буде літати в раю пообіч Бога, а душа богоотступного отця твого буде палать у вогні вічнім. Катерино, ти можеш спасти мою душу. Ти не знаєш, мабуть, добра та милосердя Бога.

Катерина: Що можу зробити? Щоб спасти твою душу.

Відьмак: Якби мені звідси вдалося би вийти, я все кину, покаюсь, піду в печери. День і ніч буду молитись Богу. І все буду молитись, все молитись. Закопаюсь по шию в землю, або ж замуруюсь в кам'яну стіну... не візьму ні їсти, ні пити я, і помру.

Катерина: Хоч я зніму замки, та як я розкую твої кайдани?

Відьмак: Кайданів не боюсь. Ось, дивись, нема їх тепер, жодних ланцюгів! Я би і стін оцих не побоявся і пройшов би крізь них. Та схимник їх возвів святий. Тому ніяка нечиста сила не виведе звідси околodника. Не відімкнув тим самим ключем, котрим замикав святий свою келію.

Катерина: Слухай, я випущу тебе, та раптом ти мене обдуриш і замість того, аби покаятись, станеш знову братом чорту...

Відьмак: Ні, Катерино, мені не довго залишилось жити. Невже ти думаєш, що я віддам сам себе на вічну муку? *(Катерина звільняє Відьмака)* Прощай!

Катерина: Не смій торкатись мене!

Відьмак: Храни тебе Бог Милосердний, дитя моє!

Катерина: Та тікай вже скоріш! Я випустила його! Я пропала! Мені живцем тепер залишилось заритись в могилу. Та я спасла душу, зробила я богоугодну справу. Та муж мій! О, як страшно, як важко мені буде йому говорити правду! Та хтось вже йде! Це він, мій муж!

Картина VIII

Баба: Так це я! Моя дитинонько! Так це я, моє серденько.

Катерина: Бабо, куди ти завела мене?

Баба: Я тебе не завела, а вивела на руках моїх із душної пивниці й замкнула ключем.

Катерина: Де ж цей ключ, я його не бачу.

Баба: Його відв'язав твій муж, щоб здолати Відьмака.

Катерина: Відьмака? Бабо, я пропала.

Баба: Хай Бог милує нас від цього. Мовчи тільки, моя панночко.

Данило: Вирвався він! Проклятий антихрист. Чи чуєш, Катерино, вирвався він!

Катерина: Його випустив хтось, о мій коханий муж.

Данило: Випустив! Правда твоя, та випустив чорт! О, якби тільки думку про це тримав в голові хоч один із моїх козаків, і я би дізнався, я би і карі йому не знайшов.

Катерина: А якщо це я?

Данило: Тоді би ти не жона була. Тоді би я зашив тебе в мішок і утопив би на самій середині Дніпра.

Картина IX *Світлиця.*

Данило: Чому ж то сумно так, жона моя, і голова у мене болить, і серце болить. Мені так тяжко.

Катерина: О, мій ненаглядний муж, чому ти приголублюєш до себе такі чорні думи?

Данило: Чуєш, моя жона, не залишай сина, коли мене не стане. Не буде тобі від Бога щастя, якщо ти кинеш його, ні в цім, ні в іншій світі. Ой, тяжко буде гнить моїм кісткам. А іще буде важче, важче душі моїй.

Катерина: Та що ти кажеш, муж мій, тобі іще довго треба жить.

Данило: Ні, Катерино, чує душа близьку смерть! Щось так сумно стає на цьому світі. Години лихії приходять. Я знаю, не вернуться роки, роки не повернуться. Порядок зник в Україні. Полковники і осавули гризуться як собаки поміж собою, шляхетство наше душу продало. Притискають бідний

народ, роки минають, куди ви полинули, літа мої. Іди, хлопче. Принеси кухоль меду, вип'ю за славу минулу і за давнії літа.

Стецько: Чим будем зустрічатъ гостей, пане? З сторони лугової йдуть вони.

Данило: Знаю, чому ідуть вони. Сідлайте коней, вірнії слуги мої, споряджайте зброю, шаблі догори! З честю треба гостей зустріть.

Стецько: Е, та тут є з ким перебалакать.

Данило: Видно, і ще раз доведеться нам погулять на славу! Натішитесь...

Стецько: Натішитесь...

Данило: Козацькая душа.

Стецько: Козацькая душа.

Данило, Стецько: Гуляйте, хлопці, прийшло наше свято.

Битва.

Данило: Рубай, рубай козак! *(Поранений Данило)* Прощай, Стецько, скажи Катерині, аби не покидала сина. Не покидайте і ви її, мої вірнії слуги.

Стецько: Іди пані, іди, погуляв твій пан, лежить він п'янесенький на сирій землі. Довго ще тверезіти йому.

Катерина: Муж мій, чи ти лежиш тут? Встань! Мій ненаглядний сокіл! Припіднімись, подивись хоч раз на свою Катерину, поворухни устами, вимови хоч одне словечко. Та ти мовчиш, ти мовчиш, мій ясний пане. Ти посинів, як море глибоке. Серце твоє не б'ється... І чому ти холодний, мій чоловік? Видно, сльози мої не допоможуть, не в силах зігріти тебе. Видно, не чуєш плач мій, не розбудить ним тебе! Хто тоді поскаче на твоєму вороному коні? Гучно закричить, рубоне шаблею перед козаками. Козаки, козаки, де честь і слава ваша? Лежить честь і слава ваша, закривши очі, на сирій землі. Поховайте і ви мене з ним, поховайте з ним! Засипте очі землею.

Картина X

Катерина: Тихше, бабо! Та не грюкай. Дитя моє заснуло. Я піду в ліс, бабо, чого ж ти дивишся на мене. Ти хочеш бабо знову стати молодою, треба потанцювати тільки. Дивись, як я танцюю, ла-ла-ла. В мене є намисто, парубки, а у вас – ні! Де муж мій? Що ж не йде отець мій? Хіба ж він не знає, що пора заколоти його? Біжить возик кривавенький, у тім візку козак лежить постріляний, порубаний. Під явором ворон криче, за козаком мати плаче...

*Катерина зникає.
З'являється Відьмак і його танець.*

Картина XI

*Самотньо сидів у своїй яскині перед лампадою схимник...
З'являється Відьмак.*

Відьмак: Отець, молись за душу пропащу, молись!

Схимник: Ні! Нечуваний грішнику! Не буде тобі прощення. З очей іди геть! Не можу молитись за тебе. Дивись! Святії букви в книзі налились кров'ю, ніколи ще в світі не бувало такого грішника.

Відьмак: Отець! Ти смієшся наді мною.

Схимник: Іди! Окаянний грішник, не сміюся над тобою. Страху запанували мною. Недобре тут з тобою бути.

Відьмак: Ні! Ні! Ти не смійся і не хитри. Я бачу, як відкрився твій рот. Ось жовтіють рядами твої зуби старечі.

Епілог

*З'являється Катерина з сином на руках.
За сценою чути "виття Відьмака"*

Катерина: Біжить возик кривавенький, у тім візку козак лежить постріляний, порубаний. Біжить ріка кривавая, над річкою явір стоїть. Над явором ворон криче, за козаком мати плаче...

Завіса.